

Slovenské rozhodcovské konanie a medzinárodné rozhodcovské pravidlá

Katarína Chovancová*

Rozhodcovské konanie je v slovenskom právnom poriadku upravené zákonom č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní. Porovnávajúc predmetnú slovenskú právnu úpravu a v medzinárodnej obchodnej praxi snáď najčastejšie využívané medzinárodné rozhodcovské pravidlá UNCITRAL¹ a medzinárodné rozhodcovské pravidlá ICC², je možné len skonštatovať, že uvedené úpravy majú veľa spoločných aj rozdielnych prvkov. Najlepším spôsobom upozornenia na uvedené spoločné prvky a rozdiely je hľadanie podobnej alebo totožnej úpravy, rovnako ako aj hľadanie zásadných rozdielov v predmetných právnych úpravách.

Slovenský arbitrážny zákon a rozhodcovské pravidlá UNCITRAL a ICC (ďalej len „medzinárodné rozhodcovské pravidlá“) obsahujú nasledujúce rozdielne prvky:

a/ Predmet úpravy. Slovenský zákon o rozhodcovskom konaní³ (ďalej len „domáci zákon“) podľa § 1 ods. 1 písm. a/ upravuje „*rozhodovanie majetkových sporov, vzniknutých z tuzemských a z medzinárodných obchodnoprávných a občianskoprávných vzťahov, ak je miesto rozhodcovského konania v Slovenskej republi-*

ke.“ Na rozdiel od domáceho zákona sú medzinárodné rozhodcovské pravidlá zvyčajne aplikované pri rozhodovaní sporov, vzniknutých z medzinárodných obchodnoprávných vzťahov, ak miesto rozhodcovského konania nie je v Slovenskej republike, ale v inom štáte (napr. vo Veľkej Británii v Londýne alebo vo Francúzsku v Paríži, alebo v USA v New Yorku atď.).

Pre slovenskú sporovú stranu (napr. banku) v rozhodcovskom konaní podľa medzinárodných rozhodcovských pravidiel s miestom konania v inom štáte ako v Slovenskej republike je však dôležité, že podľa § 1 ods. 1 písm. b/ domáceho zákona upravuje domáci zákon „*uznanie a výkon tuzemských a cudzích rozhodcovských rozhodnutí v Slovenskej republike.*“ Z uvedeného vyplýva, že v Slovenskej republike sa uznanie a výkon rozhodcovských nálezov, vydaných podľa medzinárodných rozhodcovských pravidiel v inom štáte ako v Slovenskej republike (napr. vo Veľkej Británii) bude spravovať slovenským zákonom o rozhodcovskom konaní. Nepochybne, domáci zákon je veľmi dôležitý nielen pre domácu arbitráž, ale aj pre medzinárodné rozhodcovské konanie, pretože je v Slovenskej republike práve

* JUDr. Katarína Chovancová, PhD., Akadémia Policajného zboru v Bratislave, katedra verejnej správy a verejných financií – asistentka, Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, katedra obchodného, finančného a hospodárskeho práva – hosťujúci pedagóg

¹ UNCITRAL Arbitration Rules – Rozhodcovské pravidlá Komisie Organizácie Spojených národov pre medzinárodné obchodné právo.

² ICC Arbitration Rules – Rozhodcovské pravidlá Medzinárodnej obchodnej komory.

³ Obchodný zákonník, s. 960.

tou (podľa medzinárodných rozhodcovských pravidiel) „domácou úpravou rozhodcovského konania“, na ktorú sa predmetné pravidlá odvolávajú vo viacerých svojich ustanoveniach.

V súvislosti s uvedeným § 1 je potrebné upozorniť, že obsahuje aj taxatívne vymedzenie sporov, o ktorých rozhoduje výlučne súd, t.j. nemôžu byť rozhodované v rozhodcovskom konaní. Predmetné ustanovenie je teda dôležité pre sporové strany pri zväžení aplikácie medzinárodných rozhodcovských pravidiel s ohľadom na predmet sporu.

h/ Odlišná úprava preskúmania rozhodcovského nálezu. Zatiaľ čo medzinárodné rozhodcovské pravidlá v súlade s bežnou praxou medzinárodnej obchodnej arbitráže neumožňujú preskúmanie rozhodcovského nálezu iným rozhodcovským tribunálom (okrem medzinárodnej obchodnej arbitráže pri obchodovaní s komoditami), domáci zákon dáva účastníkom konania možnosť dohodnúť sa už v rozhodcovskej zmluve na prípadnom preskúmaní rozhodcovského rozsudku iným rozhodcom (§ 37 ods. 1).

c/ Prehľadnejšia terminológia domáceho zákona. Domáci zákon rozlišuje medzi rozhodcovským rozsudkom a rozhodcovským uznesením. Podľa medzinárodných rozhodcovských pravidiel vydáva rozhodcovský tribunál len rozhodcovský nálež (arbitral award) vo veci samej a tzv. „iné nálezy“, t.j. čiastkové nálezy, ktoré domáci zákon označuje jasným pojmom „rozhodcovské uznesenie“.

Domáci zákon a medzinárodné rozhodcovské pravidlá (ďalej len „predmetné pravidlá“) obsahujú nasledujúce spoločné prvky:

- a) Rozhodcovská zmluva. V domacom zákone a v predmetných pravidlách je rozhodcovská zmluva upravená skoro identicky po obsahovej aj po formálnej stránke. Predmetné pravidlá však na rozdiel od § 3 ods. 2 domáceho zákona osobitne nezaväzujú rozhodcovskou zmluvou aj právnych nástupcov sporových strán.
- b) Rešpektovanie zásady oddeliteľnosti rozhodcovskej doložky. Podobne ako predmetné pravidlá, aj domáci zákon v § 5 úplne rešpektuje citlivo vnímanú zásadu oddeliteľnosti rozhodcovskej doložky.
- c) Nepárny počet rozhodcov. Podobne ako predmetné pravidlá, aj domáci zákon stanovuje v § 7 ods. 2 nepárny počet rozhodcov.
- d) Zánik funkcie rozhodcu. Úprava zániku funkcie rozhodcu je v predmetných pravidlách a v domacom zákone v zásade rovnaká, rovnako ako aj úprava rozhodovacej právomoci rozhodcovského súdu o vlastnej právomoci vrátane námietok, týkajúcich sa existencie alebo platnosti rozhodcovskej zmluvy.

- e) Obdobná úprava miesta rozhodcovského konania aj jazyka rozhodcovského konania; povinnosť rýchleho zistenia skutkového stavu.
- f) Neverejné rozhodcovské konanie, pokiaľ sa sporové strany nedohodnú inak.
- g) Obdobne upravené následky neplnenia povinností sporových strán v rozhodcovskom konaní (zastavenie konania alebo pokračovanie v konaní v prípade splnenia špecifických podmienok).
- h) Rozhodovanie sporu podľa právneho poriadku, na ktorom sa sporové strany dohodli (applicable law, the law of the dispute), a v prípade že k dohode nedôjde, rozhodovanie podľa kolíznych noriem.
- i) Povinnosť rozhodcovského tribunálu zohľadniť obchodné zvyklosti v obchodnom odvetví, v ktorom spor vznikol, rovnako ako aj zobrať do úvahy bežnú obchodnú prax sporových strán a dobré mravy.
- j) Povinnosť rozhodcovského tribunálu rozhodnúť o každom návrhu, uvedenom v žalobe a povinnosť rozhodcovského tribunálu neprekročiť vlastné kompetencie, stanovené zákonom (alebo medzinárodnými rozhodcovskými pravidlami).
- k) Rovnako ako v pravidlách ICC, aj v domacom zákone je pri rovnosti hlasov v prípade rozhodovania sporu troma rozhodcami rozhodujúci hlas predsedajúceho rozhodcu. Uvedenú úpravu však neobsahujú pravidlá UNCITRAL.
- l) Rovnaká úprava zmieru v priebehu rozhodcovského konania. Rozhodcovský tribunál zastaví konanie a na žiadosť sporových strán zaregistruje ich zmier (dohodu o spore) vo forme rozhodcovského nálezu (rozsudku). Domáci zákon označuje v § 39 ods. 1 predmetný rozhodcovský nálež ako „rozsudok o dohodnutých podmienkach“.

Ako sme už uviedli v úvode tohto článku, slovenský arbitrážny zákon je v súvislosti s rozhodcovskými nálezmi, vydanými v rámci medzinárodnej obchodnej arbitráže veľmi dôležitý, pretože upravuje v § 46 až § 50 uznanie a výkon cudzieho rozhodcovského rozsudku. Je potrebné si uvedomiť, že domáci zákon upravuje uznanie cudzieho rozsudku ako cudzieho rozhodcovského rozhodnutia (alebo rozhodcovského nálezu) vo veci samej, vydaného na území iného štátu ako Slovenskej republiky.

Ako upozorňuje Valová,⁴ „Za cudzí rozhodcovský rozsudok možno teda považovať aj rozhodcovský rozsudok, vydaný slovenskými rozhodcami, ale na území Českej republiky“. V žiadnom prípade sa nejedná o tzv. „čiastkové rozhodcovské nálezy“, vydané v medzinárodnom rozhodcovskom konaní, ktoré domáci zákon

⁴ VALOVÁ, K.: Komentár k novému zákonu o rozhodcovskom konaní, s. 66.

považuje za uznesenia. Pre sporovú stranu, žiadajúcu o uznanie a výkon cudzieho rozhodcovského nálezu Slovenskej republiky, je dôležitá úprava v § 47 domáceho zákona, obsahujúca vymedzenie postupu pri podaní návrhu na uznanie a výkon cudzieho rozhodcovského nálezu na slovenský súd.

Predmetný súd o uznaní a výkone cudzieho rozhodcovského rozsudku nerozhoduje osobitným uznesením. V súlade s § 49 ods. 2 domáceho zákona „*Cudzí rozhodcovský rozsudok sa v Slovenskej republike vyko-*

ná ako tuzemský rozhodcovský rozsudok“. Odmietnutie uznania a výkonu cudzieho rozhodcovského nálezu v § 50 domáceho zákona vychádza z obdobnej úpravy, zakotvenej v jednom zo základných dokumentov medzinárodnej obchodnej arbitráže, a to konkrétne v Newyorskej Konvencii o uznaní a vykonateľnosti cudzích rozhodcovských nálezov⁵. Je možné len skonštatovať, že dôvody odmietnutia uznania a výkonu cudzieho rozhodcovského nálezu sú v domácom zákone aj v Newyorskej Konvencii úplne zhodné.

⁵ Presný názov Newyorskej konvencie, prijatej 10.6.1958 Komisiou Spojených národov je „Konvencia o uznaní a vykonateľnosti zahraničných rozhodcovských nálezov“. Predmetnou konvenciou bolo zmluvným stranám priznané právo stanoviť rozhodujúce procesné právo rozhodcovského konania (the applicable arbitration law). Newyorská konvencia upravuje o.i. aj dôvody odmietnutia uznania a vykonateľnosti rozhodcovského nálezu. Podľa tejto konvencie, uznanie a vykonateľnosť rozhodcovského nálezu môžu byť odmietnuté, pokiaľ rozhodcovský proces nebol v súlade so zmlouvou strán, alebo pokiaľ takáto zmluva neexistuje, nebol v súlade s procesným právom krajiny, kde sa uskutočnilo rozhodcovské konanie.